

XXI. L E V É L.

*Költ Komáromban, Böjt Mds Havának
13. Napján.*

*A Magyar Országi belső fő Tisztsegeknek
folytatásuk.*

Győri Püspökség: egy eredetű a' többekkel. Vigyázása ki-terjed Győr, Moson, Sopron, és Vas Vármegyékre. Éltek itt hatvan két Püspökök a' mostaniig M. Fengerl Jó'sefig; a' ki Hazánkhoz való szeretet a' többek között abban is bizonyítja, hogy a' Magyar nyelvet szorgalmasan tanulja, 's mikor az Ekklesiákat látogatta, megígérte, hogy másodszeri látogatásakor Magyarúl fog a' Lakosokkal beszélni. — Az előtte volt Püspök Gróf Zitsi Ferentz, 1774-ben a' maga Papi hivatalának ötvened esztendejét Inneplette: mikor Mária Theréziától nem csak a' Sz. István nagy Keresztes Rendjével, hanem egy Papi-öltözettel is meg-ajándékozott, melyet ez a' Nagy Királyné a' maga tulajdon kezeivel varrott vala.

*Vátszi Püspökség, melly némellyek
szerént Sz. Istvántól, mások szerént pedig*

Béla Királytól fundáltatott. Vigyázása ki-terjed Pest, Külfő-Szólnok, Csongrád, 's némelly részben Nógrád Vármegyére. Éltek itt mind öszve hetven két Püspökök. A' mostani Püspök B. Splényi Ferentz.

Nyitrai Püspökség, melly némellyeknek értelmek szerént Kristus Urunk születése után 369-dik esztendőben a' Morvai Királynétól Frigedildától fundáltatott: de azután felbe szakasztatott, 's II-dik Geiza, vagy a' vak Béla által állíttatott helyre. Vigyázása ki-terjed Nyitra, és Trentsén Vármegyékre. A' mi időnkig éltek itt hatvan három Püspökök. Meg-jegyzésre méltó e' Püspökségről, hogy Mátyás Király a' Pátrónátusi-just *Ortsai Mihálynak* ajándékozta, melly a' több Püspöklégekben nem völt szokásban.

Az Új Püspökségek, mellyeket 1776-ban állított-fel Mária Therezia, ezek:

Szepeesi Püspökség: melly adatott Szálbeek Károlynak. — *Besztertze Bányai*, a' hol Püspökké tétetett Gróf Berthold. — *Rosnyói*, mellyet bír Báró Andrási Antal. — *Sabáriai*, a' hol 1777-ben Augustusnak 20-dik napján Püspökké tétetett M. Szili János Úr de Felső Szobor. — *Fejér-vári*, melly M. Nagy Ignátz Úrnak halála után, melly 1778-ban esett, *Milassyn* Úrnak adatott.

Az

Az Uníus Püspökök is egyenesen a' Prímástól függenek. Ezek közt a' Munkátsi 1491-dik esztendő-től-fogva virágozik, 's T. Pray Úr számlál itt tizenhárom Püspököt.

A' II dik Fő Méltóság az Eklefiában a' Kalotsai Érsekség, melly a' Bátsi Püspökséggel, mellyet Sz. István fundált, eggyefittetett, és 1156-ban Érsekségre emeltetett. Ez a' szóllásnak formája: *Ecclesiarum Canonice unitarum*, a' régi Írásokban 1166. és 70. körül fordul leg-elsőször elő. Bél Mátyás a' maga betses munkájának negyedik kötetjében elő-számlálja a' Kalotsai Érseket. Ez alatt az Érsekség alatt vagynak:

A' Vdradi Püspökség, mellyet Sz. László fundált, Mátyás Király pedig gazdag jövedelmekkel meg-ajándékozott. Lásd T. Pray Úrnak Disertációját. A' mostani Püspök M. *Galatai Ferentz*.

Csanádi Püspökség, melly áll 1037-től fogva. A' Püspök most M. *Kristovits Imre*.

Agrami Püspökség Horváth Országban, mellyet fundált 's gazdagon meg-ajándékozott Sz. László 1093-ban. A' mostani Püspök M. *Verkóvátz Maximilidn*.

Erdélyi Püspökség, mellyet fundált Sz. István 1003-ban. A' mostani Püspök M. Gróf *Battyáni Ignátz*, a' ki a' Ma-

gyar nyelvnek 's Literátúrának buzgó előmozdítója. Szándékozik e' végre eggy kis Tárfafágot is állítani; mellyet ha ez a' kedves Méltóság véghez vízzen, úgy a' maga nevét halhatatlanná és áldottá tészi a' maradék előtt: mint Cardinális Richelieu halhatatlanná tette magát ez által Frantzia Országban.

Sirmiai Püspökség, mellyet a' Pápa engedelméből a' Kalotsai Érsek fundált 1229-ben.

Bojzniai Püspökség, mellyet fundált Kálmán, a' IV-dik Béla' öttse 1238-ban. Az itt való Püspököket is le-írja egymás után T. Pray Úr, a' Sz. Lászlóról ki-adott Disertatiójában. *

Mikor a' Felféges Római Tsászfár, 1769-ben 19-dik Aug. az Olfchai Táborba igyekezne, hogy a' Chínai Tsászároknak példájok szerént, ama nemes mesterféget, a' szántást-vetést meg-tisztelné, a' Lichtenstein Hertzegek' Posowiz nevű Dominiumában, közel Clawikowishoz, valami Truca András nevű embernek szántó-földjén, Lichtenstein Jó'sef Wentzellel egybe, két barázdát húzott. Ennek emlékezetére a' nevezett Hertzeg esztendőre, ú. m. 1770-ben 19-dik Aug. sok főRendek'jelen-létekben muzsika szó és ágyúk meny-

* A' 310-dik lapon, a' hol a' Nagy Szombati Kaptalanról vagyon szó, a' 14. helyett 24-et kell olvasni.

menydörgéfe között egy Oszlopot emelt,
(a) ilyen fellyül-írásal:

Imp. Cæs, IOSEPHO
Divi FRANCISCI & M. THERESIAE Aug.
Pio Filio Aug.

quod is Anno MDCCLXIX

Menſe Aug. Die 19.

ad excitandam populorum induſtriam
ducta per totum hoc jugerum aratro
agriculturam humani generis nutricem
nobilavit

X 3

Com-

J e g y z é s.

(a) Meg-jegyzésre méltó dolog, hogy azok az Irók, a' kik erről az Oszlopról emlékeznek, (minémű nevezetesen Fromageot a' Mária Theresia életében) rend ſzerént úgy festik azt, mint valamelly ditsőséges márvány-kő Oszlopot; holott pedig csak égetett téglából vagyon rakva, talpán fellyül mintegy egy ölnyi magasságra, a' mennyinél ſzéleſsége valamivel kiſsebb. Fekszik a' Póſta út mellett, melly Brünből Lembergbe megy, melly felől a' F. Tsáſzart és Tárfait arany-füſtös faragásban láthatni, ő Fellegét különöſen az eke ſzarván. A' több oldalai az Oszlopnak mármorizálva vagynak, és azok közül egy az ide írt fellyül-írás, a' máſik haſonló Németet, a' harmadik ugyan haſonló Tſchet viſelne, de már úgy meg vagyon rongyollva, hogy miſkor én 1785-ben 12-dik Aug. láttam, az egy Deák fellyül-íráſon kívül nyoma is alig vólt a' többinek, főt ennek is nagy része le-ſzakadozott, és mutatja a' ſárgás téglákat.

Communis Ordinum Moraviæ Votis
monumentum posuit
JOSEPHUS WENCESLAUS Princeps
à **LICHTENSTEIN**.

Fel-maradott ennek a' tselekedetnek
emlékezete nem tsak ebben az Oszlopban;
hanem még jobban a' szántó-vasban, melly
felyem posztóba takartatván, ilyen reá-met-
szett írással adatott a' Rendek' kezekbe:

Præsidente in Inclyto Cæsareo

Regio Gubernio

Et supremo Marchionatus Moraviæ
capitano

Comite **ANTONIO FRANCISCO**
à **SCHRATTENBACH**,

hic loci Brunæ patrios

sibi Penates inhabitante,

die 19. circa

quintam pomeridianam

proficiscens ad Castra Olschana

prope pagum Clawikowis

JOSEPHUS II. Cæsar Romanus,

hoc aratro ruri Andreæ

Truca liras araverat binas

gubernante Principe **JOSEPHO**

à **LICHTENSTEIN**

in suo Dominio Posowiz,

in perpetuam rei memoriam

hocce aratrum per actuaalem

ejusdem Domini Directorem

Jo-

Joannem Nepomucenum Ignatium Thomam
in proprias Statuum Moraviæ
manus consignante.

Pestről. Cs. I.

A' Találós Mese volt *Rés* vagy *Lyuk*;
a' Rejtett Szó *Atok*, mellyből ki-telik *tok*,
ok.

Találós Mese.

Meleg nyárban borzas ruhámat viselem,
Hideg őzre jutván belőle ki-kelem.

Rejtett Szó.

Tavasszal az embert leg-inkább fajtolom,
Szeméből a' sűrű könnyvet is ki-tolom,
Gyűlölséges vagyok, öt betüből állok,
Átkoznak mindenek valakikre szállok.
Három első betűm Mu'sikus pengeti,
Három végsőt Vénus ritkán tekintgeti.
Két végsőt a' kotsis, ha nyár van szereti,
De Összel 's Tavasszal, ha lehet meg-veti.
Kováts Sámuel.

*A' Magyar Sz. Korona' haza-jövetelekor
készített Versek.*

Magyar! ne késs, töröld könyves szemeidet,
Fulsa friss vér benned minden ereidet,

Derüljön ál-ortzád fetét homályából,
Bús szíved költözzön-ki rongált honnyából.

Örvendj! ím' el-nyerted a' mért esedeztél,
Értte majd alig hogy Kétfégbé nem estél,
Örvendj! mert óhajtott bódogfág ma ére,
Mellynek ismét fel-hágfsz hajdani bértzére.

Te is Ditső Haza! Neved már nem árva,
Örülj, bánatidnak patakja el-zárva
Van; arany sűgárát víg-napod fel-hozta
Újra, nagy örömöd' tárgyát melly okozta.

Buda! nyisd-meg gyorsan gyáfzos Kapuidat,
Borostyánnal hintsed minden útszáidat,
Kefzíts méltó szállást hütös Kebeledben,
Drága kintsed mert fog nyugodni öledben,

Vólt az a'Töröknél, Erdélyben,'s Tseheknél
Mint fogoly, múlatott így a' Németeknél;
De mind e' rabfágból Nemes Hazájába
Vissza tért, örökös szép Palotájába.

Óh! melly tenger Könyvek tsorgottak sze-
memből

Addig, hány sóhajtás eredett szívémből,
Hányszor az Egekbe elmém' fel-emeltem!
Sokszor, hogy majd meg-jösz magamban fe-
leltem.

* * *

Okát

Okát örömdnek meg-tért szent Koronád,
'S erre gondvifelő kegyes szüz Patronád
Terjeszti elődbe; 's a' mit nem álmodtál,
Véle régen ízelet szabadfágra jutt'ál.

E' napot betsülhet' d hát inkább gyémántnál,
Ki-nyílt szerentsédet a' piros rubintnál;
Mert ezzel mind ragyog tündöklő Koronánk,
Mind pedig helyére áll't is Magyar Hazánk.

Eressz már ferkenő buzogást véredben,
Gyönyörű változást el-bádjadt rézedben,
Kiki tartod magad' igaz Hazafinak?
'S örülsz reád maradt őfid Javainak?

Ha úgy; óh! élj kívánt, 's el-nyertt szeren-
tséddel,

Védelmezd kintsedet utólfó véreddel.
Jaj! mert ha még egyszer tőled el-távozik,
Kétes, az idő mit eránta dolgozik.

Hogy ha szövetkezel az idegen szívvel,
Anyai-nyelvedet, 's a' dolmánt az övvel
Illyenek kedvéért meg-veted nagy fennyen,
Furtsa még a' Világ meg-tsal ismét könnyen.

Mit nyertél egyebet szép barátságodért,
'S ezt követő feles jó-téteményidért,
Hanem két bajt; hogy erfényed ki-ürüljön
'S hitetlen barátod magában röhögjön.

X 5

Más

Más Nemzetek élnek halnak fajátjokért,
 Áldozzák erejek' bé-vett fzőkáfokért;
 Hát Te Magyar Lélek! útalod követni
 A' régít, 's egyy bolond módiért meg-vetni?

*

Nem de Attilának* Ti vagytok fíjai,
 Győzhetetlen Mársnak vitéz fajzatjai,
 Öfitek Virtusit no hát neveljétek,
 Azok' ditső hamvát eképp' tiszteljétek.

P — — ban.

*Második Silveszter', a' Római Pápának
 Levele.*

*Silvester Püspök, az Isten Szolgáinak Szol-
 gája. Istványnak, a' Magyarok' Her-
 tzegeinek Idvefséget, Köfzönetet, és
 Apostoli Aldást.*

A' Te Nemefségednek Követi, leg-fő-
 képpen pediglen a' Mi leg-kedvesebb Püs-
 pök tárfunk Astricus, a' Kalotsai Püspök a'
 mi fzívünket annál nagyobb öröme indítot-
 ták, és annál kifsebb munkával jártak-el dol-
 gokban, tisztokban, mennyivel elébb mi
 Istentől intettetvén, azoknak jöveleteket nagy
 kívánfággal, a' Minékünk esméretlen Nem-
 zetségtől várjuk vala. Bóldog Követség,
 a' ki Mennyei hírdetéssel meg-elöztetett, és
 elfőbb Angyali szolgálattal vitétetett végbe,
 hogy sem Mi azt hallgattuk vólna. Való-
 ban

ban nem az akaró, avagy futó, hanem az Apostol' mondása fzerint, a' Könyörülő Istennek dolga ez, a' Ki Dániel' bizonyfága fzerint: el-változtatja az idöket, és az idök' részzeit: el-változtatja az Országokat, és el-rendeli; ki-nyilatkoztatja a' mélyféges, és el-titkoltt, és fetétfégeben lévő dolgokat által lát, mert véle vagyon a' Világofság, a' Ki, mint tanítja Sz. János, meg-világosít minden erre a' világra jövö embert.

Mindenek előtt tehát hálákat adunk az Atya Istennek, és a' mi Urunknak JÉSZUS Kristusnak, a' Ki a' mi idönkben találta magának Dávidot, a' Geysa Fiát, maga szíve fzerint való Embert; és ötet Menybéli világofsággal környül-vévén, fel-állította legeltetni az ö Izraél népet, a' választott Magyarok' Nemzetséget. Azután dítsérjük a' Te Magafságodnak Istenhez való ajtatofságodat, és az Apostoli Székhez való tífzteletedet, melly Székben Mi Istennek nagy irgalmafságából, nem a' Mi érdemünknek tekintetiböl nyilván ülünk. Továbbá pediglen a' Te Böv-kezüségednek adakozóságot, mellyel Sz. Péternek az Apostolok' Fejedelmének amaz Országot, és Nemzetséget, kinek Hertzege vagy, mindenedet, és magadat azon Követek, és Leveleid által örökké bé-mutattad, méltó dítsérettel illetjük, mert ezzel a' jeles tse-
le-

lékedettel nyilván meg-bizonyítottad, és minden bizonnyal magadat méltán olyannak lenni ki-mutattad, a' millyennek, hogy Mi Téged ki-jelenteni méltóztatnánk, szorgalmatosan kívántad.

De magunkat meg-tartoztatjuk, mert nem is szükség, hogy azt, a' kit annyi, és olly jelesen, a' Kristusért tett tselekedetek nyilván való szóval ki-kiáltanak, és a' Kit maga az Isten meg-dítsér, többekkel meg-dítsérjük.

Azért Ditsőséges Fiunk mind azokat, a' mellyeket Mi tölünk, és az Apostoli szék-től, Koronát, és a' Királyi nevet, az Esztergomi Érsekséget, és a' több Püspökségeket a' mindenható Istennek, és Sz. Péter', és Sz. Pál Apostolok' Méltóságokból, úgy előre Minket meg-intvén, és így parantsolván, ugyan a' Mindenható Isten, az Apostoli, és a' Mi Áldásunkkal nagy örömet engedtek, engedjük és helyén hagyjuk. A' Te bőv kezűfégedtől Sz. Péternek bémutatott Országot is, Téged is egyetemben, és a' Magyar Nemzetet és Nemzetiséget, a' jelen-valót és jövendőt a' Római Szent Eklésiának általma alá vévén, a' Te okosságodnak, örökösödnek, és Törvény szerint való utánnad következőidnek, hogy azt megtartsátok igazgafsátok, rendeljétek, és bírjátok, vissza-adjuk és térítjük, melly örökösöd ugyan
és

és utánnad Következők, akár kik légyenek, minekutánna a' népnek Elei és Fő Emberek által, Törvény szerént választva lesznek, tartozzanak hasonló-képpen hozzánk, és Következőinkhez, avagy Magok avagy Követek által köteles engedelmséggel, és tisztelettel lenni, és a' Római Sz. Ecclesiához, a' Ki is az alatta valóit nem mint szolgait, hanem mindeneket mint Fiait fogadja-bé, alatta valónak magát mutatni, és a' Catholica Hitben, Kristus a' Mi Urunk, és Idvezítőnk szolgálatjában erősen megmaradni, és azt előre vinni, és terjeszteni. És mivelhogy a' Te Nemefséged az Apostolok' ditsőségét buzgón követvén, az Apostoli hivatalra, Kristust prédikálván, és annak Hitit ki-terjesztvén, és öregbítvén, magát nem ítélte méltatlannak lenni, és a' Mi és a' Papságunk' hivatalja' helyébe lépni munkálkodott, és az Apostolok' Fejedelmét mások előtt inkább kiváltképpen tisztelni, azért Mi is kiváltképpen való tulajdon szabadsággal a' Te nagy Méltóságodat, és a' Te érdemidre tekintvén, a' Te örökösídet, és Törvény szerint való utánnad lévő Következőidet, a' Kik mint mondatott, választva, és az Apostoli Sz. széktől helybe hagyattak léfznek, most és ennek utánna való örök, és jövendő időkben ékesíteni, és tisztelni, kívánván, hogy minekutánna

Te

Te, és amazok a' Koronával a' Kit küldünk rend, és a' Te Követednek adatott módja szerint meg-lézel, és léznek Koronázva, Kereftet, az Apostolok' tziperét, magad előtt hordoztathass, és azok hordoztathassanak, és a' mint Téged', és azokat az Istennek Malasztja tanítani fogja, a' Te Országodnak mind mostan, mind jövendőbeli Eklefiáit, Mi, és a' Következendők helyett rendelhefsétek és kormányozhafsátok, Apostoli hatalommal hasonlóképpen meg-engedtük, akarjuk, és arra kérünk, mint is ezek más Levelekben, mellyeket közönségesen Te hozzád, Országodnak Eleihez, és az egész hív Népedhez a' Mi Követünk által, a' mellyet Te hozzád igazítunk, érkezni fognak, bővebben ki-magyarázva foglaltatnak.

Kérjük a' mindenható Istent, a' ki Téged Anyádnak méhéből neved szerint Országlásra' és Koronára hívott, és a' ki, a' melly Koronát Mi a' Lengyelek' Hertzegének készítettünk vala, hogy Néked adjuk, parantsolta: Sokasítsa az ő Igazság' gyümöltseinek nevededéfit, Országodnak új ültetést az ő Áldásának harmatjával bőven öntözgeffe, a' Te Országodat Néked, és Téged Országodnak egészfében meg-tartson, látható és láthatatlan ellenségtől meg-óltalmazzon, és a' földi Országlásnak nehézfégi után

után, a' Menybéli Országban örökké való Koronával fel-ékesítsen. Adatott Rómában Martius, az az, Böjt Más havának huszonhetedik napján, 13-dik Indictióban, az az, Kristus Urunk Születése után 1000-dik Eftendőben.

A hajdani Hérónék' öltözetjek.

Könnyű, kék ékes öltözetben jártak. Indiai fekete fából készített 's arannyal kirakott íjat, 's szép övedzöt viseltek, ezt egy drága kőből való gomb ékesítette, melyen az ugyan drága kövekkel ki-épült Tegez függöt. Hajokat vállokig le-eresztették. Fejeket válogatott, külömbféle-színű tollakkal tziprálták. Rendes és kellemetes vitézi öltözet lehetett!

De vallyon a' Magyar vitézi öltözet nem ábrázolhatna é illy egy Hérónét? Sőt fokkal betsesbbet, a' mint vólt szerentsénk a' Sz. Magyar Koronának Bétsből lett által költöztetése' alkalmatofságával illy Vitéznéket tisztelni; melly annálnagyobb vígafztalására szolgálhat az el-fajúláson meg-szorodott Hazának, hogy azok fő-rendbéli Hérónék vóltak, mert így reménylhető, hogy e' Nemes példától fel-indulván az alacsonyabb rendbéliék is, már egyszer kárhoytásák a' Magyar szívnek olly gyűlölféges maj-

majmoskodását, 's így Vitézeink, — kiknek szíveken az illy Szépek' példája természet szerint könnyen fog — meg-győződjenek, 's le-tegyék az idegen Alakot.

Zalök (Zaleuque) Lokriaiak' * Fejedelmek azt rendelte-vólt: Hogy a' ki a' Házaság-törésről vádoltatván, gonosz tetteről meg-győződne, két szemeitől fosztassék meg, 's fiai is örökös légyenek e' gyalázatnak. Még pedig illy végbe-vittel, hogy a' Hóhér tsak egyiket vájja-ki; a' másiktól maga magát tartozzék meg-fosztani. Kegyetlen vólt a' Törvény, de talán az illy, akkor igen uralkodó mind egyes személyeknek, mind a' köz-jónak veszélyes fesletfégre ki-ható indulatoknak meg-zabolázásokra igen alkalmas lehetett.

H. I. Pozsoni Szemináriumból.

A' Szegénység.

A' mostani világ tsak a' pénzefeket
Tölti gazdagfággal, nem a' szegényeket.
No hát, a' szegénység, vigyázz, rád ne süljön,
Hogy osztán örökké a' nyakodon üljön.
Sz. M.

* Olasz és Görög Országoknak régi lakosi.